

Kulturaren
Euskal Behatokia
Observatorio Vasco
de la Cultura

Laburpen
exekutiboa

Kultura gizarte- bazterketaren aurrean

Harremanaren
kontzeptualizazioa
eta lan-esperientzien
identifikazioa

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Laburpen exekutiboa

Parte-hartze kulturalaren eta gizarte-bazterketaren arteko uztartzeari buruzko gogoeta egin nahi du txosten honek. Norabide horretan aurrera egiteak diagnostikotik (desparekotasun kulturalen eta haien faktoreen azterketa) proposamenera (kulturalaren onura sozialen identifikazioa eta ekintzen diseinua) igarotzea dakar. Azken batean, aldaketa bat da kulturalaren kontzepzioan, kultura “arazo gisa” ikustetik kultura “soluzio gisa” ikustera igarota, oinarritzat hartuta parte-hartze kulturalak betiere gizarte-bazterketako egoerak gainditzen laguntzeko gaitasuna duela eta, horrenbestez, gizartearen funtzionamendua hobetzen eta gizartearen beraren gizarte-ongizateko mailak hobetzen laguntzekoa ere bai.

Hiru bloketan antolatua, kontzeptualki eta enpirikoki hurbiltzen da gizarte-bazterketara lehenengoa, zertaz eta nortaz hitz egiten den jakiteko. Horrela, abiapuntu gisa hartuta gizarte-bazterketa kontzeptu multidimentsionala dela, euskarri dituen oinarriak identifikatzen dira. Gizartean parte-hartze falta dagoela adierazten duten prozesu eta egoerak hartzen ditu (baita politikaren esparruan, komunitatean, ekonomian eta abar ere). Maila praktikoan, horrenbestez, gizartearen marjinetara baztertuta dauden kolektiboak hartzen ditu. Horrek esan nahi du ezin dituztela aukerak, gaitasunak edota baliabideak baliatu beren eskubideez erabat gozatzeko.

Pobrezia-arrazoiengatik bazterketa-egoerekin hasi eta diskriminazio sozialarengatik ere barnean hartzen ditu gizarte-bazterketak. Horrenbestez, errealitate oso heterogeneoa osatzen du eta sarritan ikusezina. Dimentsio ekonomiko eta materialaz gain (pobrezia zentzu hertsian), herritartasun politiko eta sozialaren klabean gauzatutako dimentsio bat (non “herritartasun kulturalaren” dimentsioa sartu ahalko den, gaur egun azterlanetan sartzan ari ez badira ere) hartzen du gizarte-bazterketak, baita gizarte-harremani lotutako dimentsio bat ere (non parte-hartze kulturala funtsezko faktorea den, gaur egun horrela kontuan hartzen ez bada ere). Ildo horretan, gure gizartearen fenomeno estruktural bat da gizarte-bazterketa. Euskadin, biztanleriaren seiren bat (% 16,3) bazterketa-egoeran dago 2021. urtean, eta beste % 26,1 bat integrazio prekarioko egoeran dago. Hori horrela, 2018. urtearekin alderatuta, bikoiztu egin da egoera larrian dagoen pertsonen kopurua (2021ean 10 pertsonako pertsona 1 delarik ia).

Bigarren blokeak kultura gizarte-bazterketaren testuinguruan nola sartzan den erakusten du, parte-hartze kulturalako arazoaren fokua parte-hartze horrek dituen onuretara mugituta. Hasteko, onartu beharra dago kultura berez dela gizarte-bazterketako arlo bat, desparekotasun-ardatzek estrukturalki zeharkatutakoa. Hori erakusten dute parte-hartze kulturalaren datuek. Kontuan izanda ere bazterketa larria inkesta gehienek radarretik kanpo dagoela (laginketan eta landa-lanean kokatu ezin diren profilak), parte-hartze kulturala aldagai sozialek neurtzen dutela ikusi daiteke azterketan. Horrela, kasu askotan parte-hartze kulturalik eza ez da erabaki libre bat, interferentziarik gabea. Horrenbestez, eskubide kulturalen urraketa bat dagoela ulertu daiteke kasu horietan.

Kultura gizarte-bazterketaren aurrean

Harremanaren kontzeptualizazioa eta lan-esperientzien identifikazioa

Parte-hartze kulturalen dauden desparekotasun horiek arazo bat dira, kulturak ez baitu efektu positiborik sortzeko gaitasuna parte hartzen duten pertsonentzat eta osotasun bat bezala ulertutako gizarte guztiarentzat. Baina kulturak berez, modu "naturalean", ez du onura sozialik sortzen modu banatu eta ekitatiboan. Kultura ezin da banandu existitzen den gizarte-ingurunik, eta jarduera kulturala baino lehenagotik existitzen diren desparekotasun-ardatzek gurutzatzen dute ingurune hori. Kulturak azken batean onurak modu ekitatiboan sortu ditzan, desparekotasunak eta kolektibo jakin batzuen gizarte-bazterketako arriskua abiapuntu gisa hartuko dituen lan bat behar da: dela parte-hartze espezifikoko aukerak diseinatzeko, dela egungo aukerak birformulatzeko modu unibertsalean benetan irisgarriak (eta ez soilik formalki) izan daitezen.

Kultura gizarte-bazterketako egoerak gainditzeko palanka bat izatea nahi da. Testuinguru horretan zentzua hartzen du kulturaren forma instituzionalizatueterako sarbidean lan egiteak ("kultura legitimatua" deitutakoa), baina baita ere parte-hartze aktibo eta espresiboko formetan (ez soilik "kontsumo" gisa ulertutako "sarbidea") eta normalen kontuan hartzen diren eta publikoki babesten ez diren praktika kulturalen zabalduetako aitortzan. Dimentsio horiek guztiek erronkak planteatzen dizkiote kulturari gizarte-inklusioa eta gizarte-kohesioa bultzatzeko nahi horren testuinguruan.

Kulturaren eta gizarte-bazterketaren arteko intersekzioa osatzen duten lan-eremuaren gakoak azpimarratzen ditu hirugarren blokeak, proiektuak esparru horretan nolakoak diren eta ekintza berrien diseinuan aurrera nola egin hobeto ulertuz.

8 gako identifikatzen dira parte-hartze kulturalari eta gizarte-bazterketari dagokionez proiektuak eta politikak garatzeko:

1	Pertsonetan eta sailen arteko lankidetzan oinarritutako hurbilketa
2	Proiektuak eta neurriak fokalizazioaren eta unibertsaltasunaren artean
3	Hirugarren sektorearen garrantzia
4	Administrazio publikoaren rol esanguratsua
5	Gizarte-inklusioa gizarte-berrikuntzako eremu gisa

6	Malgutasuna eta hurbiltasuna: egokitzeko gaitasuna, inpaktu-potentziala
7	Figura eta kompetentzia profesional espezifikoak
8	Artea bitarteko eta prozesu gisa

Aurreko guztiak kontuan izanda, kulturak gizarte-bazterketarekin sortzen duen intersekzioan sakontzea politika kulturalen gero eta garrantzi handiagoko esparru bat izango da. EBk gizarte-bazterketan duen interes estrategikoak, baita eskubide kulturalen perspektibak izan duen gorakadak ere, eztabaiden erdian jartzen dute gaia.

Lan hau burutzeko funtsezkoa da fenomenoaren dibertsitatea eta haren sustrai estrukturalak ulertzea, eta gako horiek guztiak eta proiektu eta politiken diseinuan dituzten ondorioak kontuan hartu behar dira.

Azken batean, Kulturaren Euskal Behatokiaren **kultura eta osasuneko** eta kultura eta hezkuntzako azkenaldiko azterlanak (2022koa lehenengoa eta 2024koa, edizio-fasean, bigarrena) osatzen ditu azterlan honek. Pentsatzekoa denez, **eskubide kulturalen** barruan sartzen da bete-betea gaia, zalantzarik gabe (KEB, 2019).

Kulturak esku-hartze publikoaren beste esparru batzuekin (hala nola gizarte-politikak, hezkuntza-politikak edo osasun-politikak) duen harremana nabarmentzeko azterlan hauek betiere kulturak hobekuntza pertsonal eta komunitarioari egiten dion ekarpenaren konbikzioan oinarritzen dira. Europako dokumentu estrategikoetan eta politikak diseinatzeko ebidentziak ematen dituzten azterlanetan bermatzen du bere begirada, kontzeptuzko oinarrietatik lan-eremu horretan aurrera egiten lagunduz. Gogoeta egin, kontzeptuak argitu eta ebidentziak eman nahi ditu, katedra ezartzeko edo judizioak egiteko asmorik gabe, kulturaren gaitasun emantzipatzailea gizarte inklusiboagoak eta berdinzaleagoak eraikitzeko ezinbesteko laguntza-tresna dela konbentzituruta.

Kulturaren
Euskal Behatokia
Observatorio Vasco
de la Cultura

Kultura gizarte- bazterketaren aurrean

Harremanaren
kontzeptualizazioa eta lan-
esperientzien identifikazioa

**Laburpen
exekutiboa**

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA